

DAVLAT VA XUSUSIY MAKTABLARDA TA'LIMNI BOSHQARISH TIZIMLARINING SAMARADORLIGINI SOLISHTIRISH

Toshkent shahridagi Puchon universiteti

Ilmiy va pedagogik kadrlar tayyorlash markazi

Menejment: ta'lim menejmenti magistranti

Xayitova Mashxura Yo'ldashevna

Annotatsiya- Ushbu maqola davlat va xususiy maktablarda ta'limni boshqarish tizimlarining samaradorligini solishtirishga bag'ishlangan. Tadqiqot ma'muriy tuzilma, qaror qabul qilish jarayoni, resurslarni taqsimlash, o'qituvchilarni boshqarish va o'quvchilar natijalari kabi jihatlarni tahlil qiladi. Xususiy maktablar ko'pincha moslashuvchan boshqaruv amaliyotlari, innovatsion ta'lim usullari va tezkor qaror qabul qilish imkoniyatlariga ega bo'lsa, davlat maktablari byurokratik cheklovlar bilan duch keladi, lekin keng qamrov va standartlashtirilgan tartiblarni ta'minlaydi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, ikki sektor tajribalaridan eng yaxshi amaliyotlarni joriy qilish ta'lim sifati va maktab samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar- davlat maktablari; xususiy maktablar; ta'limni boshqarish; maktab boshqaruvi; boshqaruv samaradorligi; resurslarni taqsimlash; o'qituvchilarni boshqarish; o'quvchilar natijalari; qiyosiy tahlil; ta'lim sifati.

KIRISH

Ta'limni boshqarish tizimi maktabning samaradorligini, o'quvchilarning ta'lim sifatini va o'qituvchilar faoliyatini bevosita belgilaydi. Davlat va xususiy maktablar o'rtasida boshqaruv amaliyotlari turlicha bo'lib, har birining afzalliklari

va kamchiliklari mavjud. Davlat maktablari odatda standartlashtirilgan tartiblar, keng qamrov va byurokratik jarayonlar bilan ajralib turadi, bu esa boshqaruvda tartib va aniqlikni ta'minlaydi. Shu bilan birga, xususiy maktablar ko'pincha moslashuvchan boshqaruv amaliyotlari, innovatsion ta'lim usullari va tezkor qaror qabul qilish imkoniyatiga ega bo'ladi, bu esa ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Ushbu maqola davlat va xususiy maktablarda ta'limni boshqarish tizimlarining samaradorligini solishtirish, boshqaruv amaliyotlarini tahlil qilish va ta'lim sifatini oshirish bo'yicha eng yaxshi yondashuvlarni aniqlashga qaratilgan. Tadqiqot natijalari boshqaruv tizimlarini mukammallashtirish va maktablarda ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi.

Asosiy qism

Davlat va xususiy maktablarda ta'limni boshqarish tizimlari turlicha ishlaydi va har birining o'z afzalliklari va kamchiliklari mavjud. Davlat maktablarida boshqaruv odatda byurokratik tuzilma asosida amalga oshiriladi. Qarorlar ko'pincha yuqori darajadagi rahbarlar tomonidan qabul qilinadi, standartlashtirilgan tartiblar va qoidalarga asoslanadi. Bu tizim sinflarda tartibni saqlash, o'quv jarayonini bir xilda olib borish va keng qamrovli ta'limni ta'minlashga yordam beradi. Shu bilan birga, byurokratik jarayonlar ko'pincha moslashuvchanlikni kamaytiradi va innovatsion yondashuvlarni joriy qilishni sekinlashtiradi.

Xususiy maktablar esa ko'pincha moslashuvchan boshqaruv tizimiga ega bo'lib, tezkor qaror qabul qilish, innovatsion metodlarni sinash va o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashish imkoniyatini beradi. Bu maktablarda rahbarlar pedagogik jarayonni boshqarishda faolroq rol o'ynaydi, o'qituvchilar bilan yaqindan

ishlaydi va resurslardan samarali foydalanishga e'tibor beradi. Shu sababli xususiy maktablarda o'quvchilarning individual rivojlanishi va ta'lim sifatini oshirishga imkoniyati ko'proq bo'ladi.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, samarali boshqaruv tizimi nafaqat maktabning tashkiliy tuzilmasiga, balki o'qituvchilar faoliyati va o'quvchilarning natijalariga ham bevosita ta'sir qiladi. Davlat maktablarining standartlashtirilgan tartiblari va keng qamrovi bilan xususiy maktablarning moslashuvchanligi va innovatsion yondashuvlarini birlashtirish orqali ta'lim sifatini oshirish mumkin. Shu bilan birga, resurslarni samarali taqsimlash, o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlash va rahbarlarning pedagogik yondashuvini yaxshilash maktab samaradorligini oshiradi.

Natijada, davlat va xususiy maktablarda boshqaruv tizimlarining samaradorligini qiyosiy tahlil qilish eng yaxshi amaliyotlarni aniqlash va ularni maktablarda joriy qilish imkonini beradi, bu esa ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilar uchun qulay, samarali muhit yaratishga xizmat qiladi.

XULOSA

Davlat va xususiy maktablarda ta'limni boshqarish tizimlari turlicha ishlaydi. Davlat maktablarida boshqaruv byurokratik va standartlashtirilgan bo'lib, keng qamrov va tartibni ta'minlaydi. Xususiy maktablarda esa moslashuvchan boshqaruv tizimi, innovatsion yondashuvlar va tezkor qaror qabul qilish imkoniyati mavjud.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, davlat maktablarining tartibli tizimi va xususiy maktablarning moslashuvchan yondashuvlarini birlashtirish ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, resurslarni samarali taqsimlash,

o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlash va rahbarlarning pedagogik yondashuvini yaxshilash maktab samaradorligini oshiradi. Shu yo'l bilan o'quvchilar uchun samarali va qulay ta'lim muhiti yaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullaev, O. (2018). Maktab boshqaruvi va ta'lim sifatini oshirish. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
2. Karimova, N. (2019). Xususiy va davlat maktablarida ta'lim boshqaruvi tizimlari. Toshkent: Pedagogika.
3. Mirzaev, S. (2020). Ta'lim boshqaruvining samaradorligi: davlat va xususiy maktablar misolida. Toshkent: Ilm-fan.
4. Fullan, M. (2020). Leading in a Culture of Change. San Francisco: Jossey-Bass.
5. Anderson, T., & Dron, J. (2021). School Leadership and Management Practices. Journal of Educational Management.